

METODINĖ PRIEMONĖ

Kai buvo draudžiamas lietuviškas žodis

Patirties sklaida. Savivaldaus mokymosi
ciklas 6 kl.

Lina Plėtienė, Gitana Skvereckienė
Panevėžio „Vyturio“ progimnazija
2020-2021 m. m

Paskirtis

- Metodinė priemonė tinka lietuvių kalbos ir istorijos integravimui 6 klasėse.
- Sukuriamas palankus kontekstas įvairių gebėjimų mokinių poreikių tenkinimui.
- Tobulinamas savivaldumas - besimokantysis pats valdo mokymosi procesą, jį planuoja, įgyvendina ir įsivertina.

Paskirtis

- Mokinys naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius, randa reikalingą informaciją, ją lygina, vertina, vėliau atrenka, sistemina.
- Aptaria Lietuvos kultūros reiškinius, literatūrinį (kultūrinį) kontekstą: spaudos draudimą ir knygnešystę, „vargo mokyklą“, tautinį atgimimą, pirmuosius lietuviškus laikraščius.

Metodinės priemonės naudojimo instrukcija

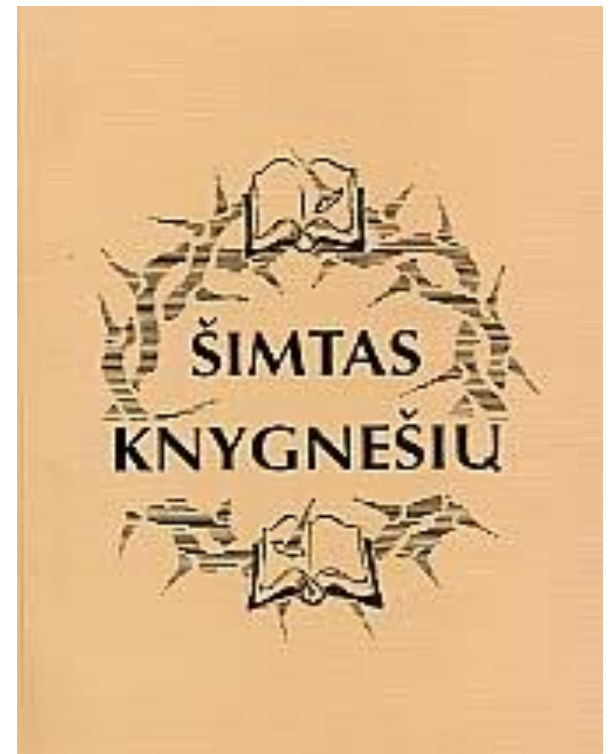
Metodinės priemonės sudedamosios dalys:

1. Projekto planavimas.
2. Informacijos apie laikotarpį rinkimas.
3. Kūrybinio darbo (laikraščio kūrimas/rengimas
http://lietuviu5-6.mkp.emokykla.lt/lt/mo/mokymosi_veiklos/laikrastis).
4. Kūrybinio įsivertinimas.
5. Rašto darbo (laiško) rašymas.
6. Įsivertinimas, refleksija.

Metodinė priemonė išbandyta mokant nuotoliniu būdu.

Projekto planavimas

1. Informacijos rinkimas.
2. Kūrybinis darbas (laikraštis).
3. Rašto darbas (laiškas).

Informacijos apie spaudos draudimo laikotarpį rinkimas

1. Kodėl Lietuvoje reikėjo knygnešių (nurodyti bent 3 svarbiausias istorines aplinkybes).
2. Kur veikė knygnešiai (kokiose Lietuvos vietose veikė knygnešiai, kur buvo jų veikimo „centrai“).
3. Kaip veikė knygnešiai Panevėžio krašte (kas dirbo šį darbą, kur jie rinkdavosi, kur buvo saugomos knygos).
4. Žymiausi Lietuvos knygnešiai (bent 5). Kada gimė, kur gyveno, ką ir kaip veikė?
5. Žymiausi Panevėžio knygnešiai (bent 5). Kada gimė, kur gyveno, ką ir kaip veikė?
6. Kaip įamžintas knygnešių atminimas (surinkti bent 10 faktų, kaip įamžintas garsių knygnešių atminimas).

Informacijos rinkimui

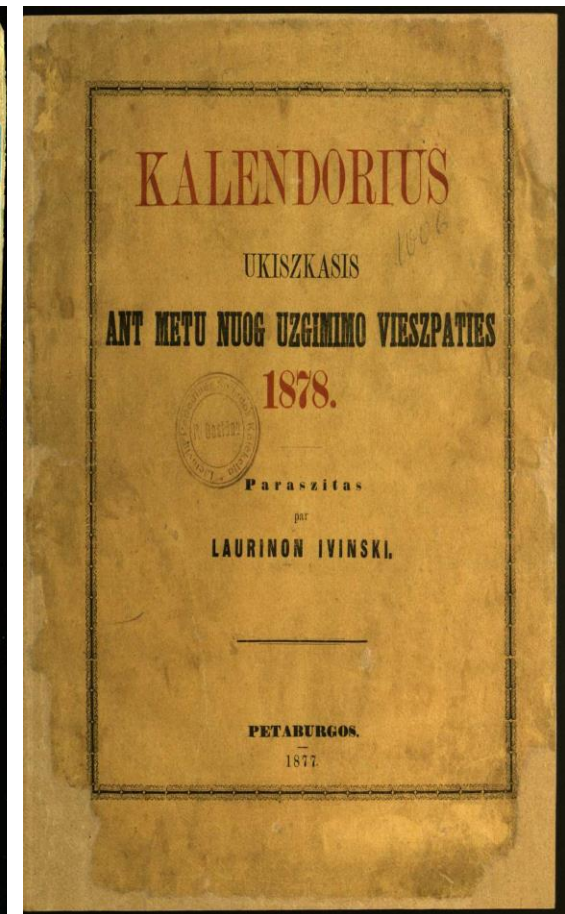
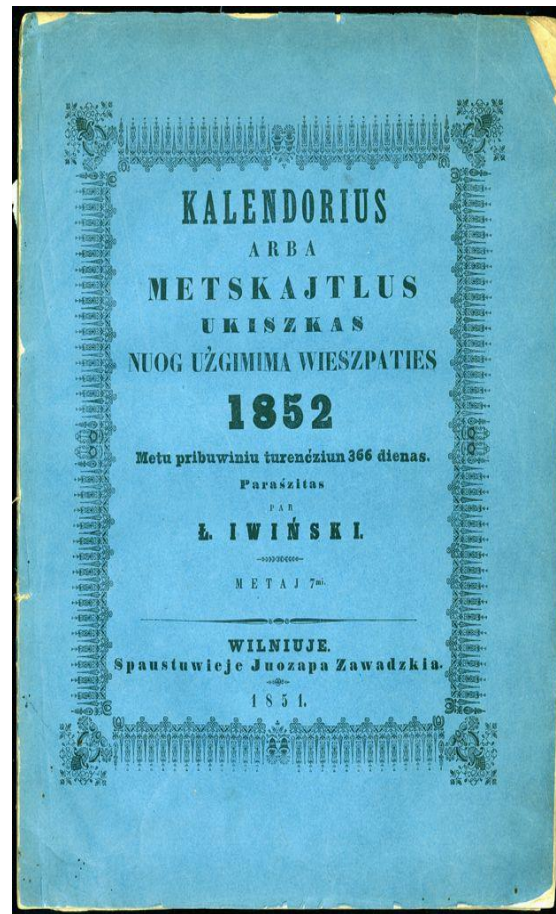
Interaktyvus testas <https://evedlys.pavb.lt/testai/testas-knygnesiai/>

Interaktyvaus muzikinio filmo „Knygnešio kelias“ ištraukos (iš interneto svetainės www.knygnesiokelias.lt (Filmo kūrėjai kviečia patirti dvi istorijas ir filmą valdyti patiems, pasirenkant, kurią siužetinę liniją stebėti – slapčia knygas gabenančio knygnešio ar jį pagauti siekiančio žandaro, tereikia kompiuterio pelės žymeklį spragtelėti ant knygos, esančios ekrane).

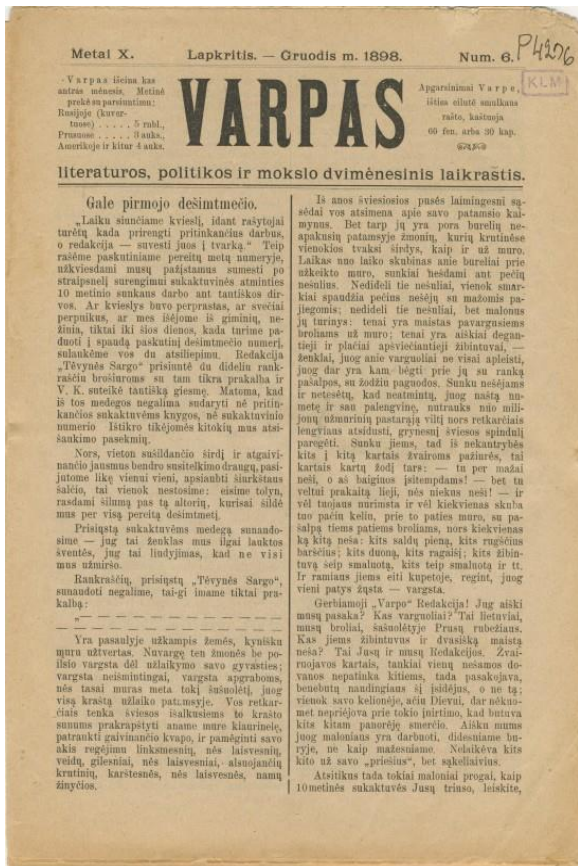
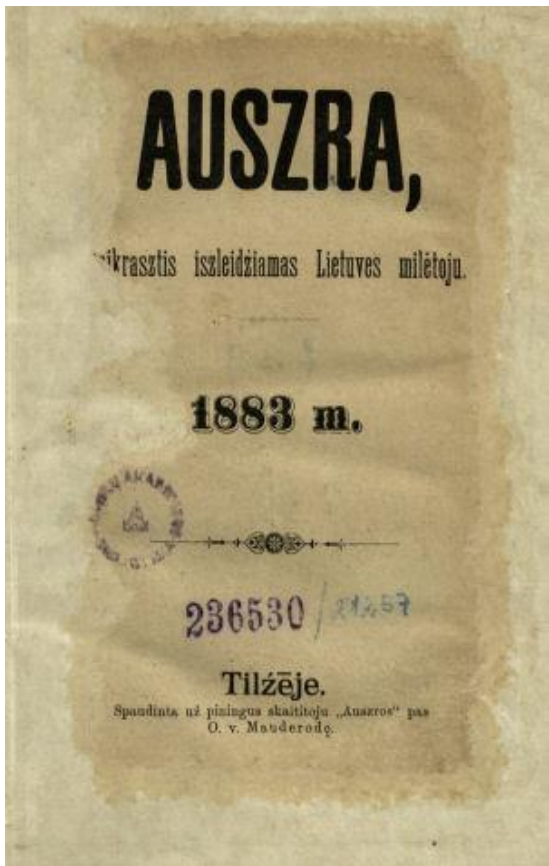
Filmas „Knygnešys“: [Vaizdo įrašas] / rež. J. Trukanas, scen. aut. S. Jatkonis. – V., 2011 m., prieiga per internetą: <https://www.youtube.com/watch?v=G8byTZ60pjQ>

Siūloma rodyti ištraukas, ne visą filmą.

Laurynas Ivinskis ir jo kalendoriai

Pirmieji lietuviški laikraščiai

Didžiausi knygnešių centrai Panevėžio krašte

- Garšvių kaimas
- Ustronė
- Petkevičių dvaras Puziniškyje

Garšvių draugija. Paminklinis akmuo

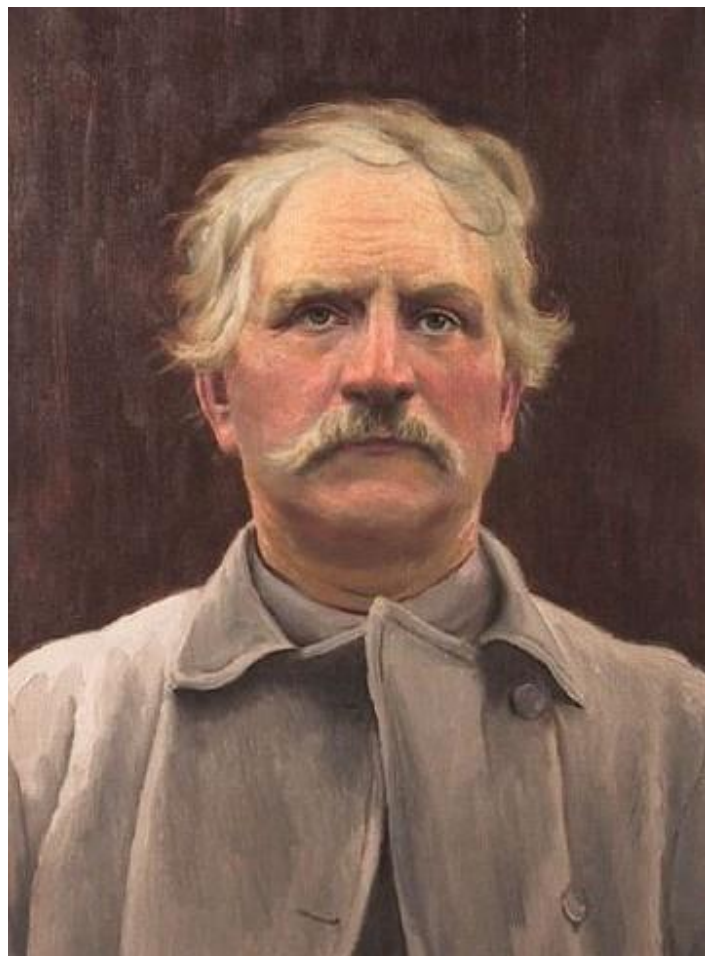
Antanas TYLA
**Garšvių
knygnešių
draugija**

Juozo Tumo – Vaižganto ir knygnešystės muziejus Ustronėje

Jurgis Bielinis – garsiausias Lietuvos knygnešys

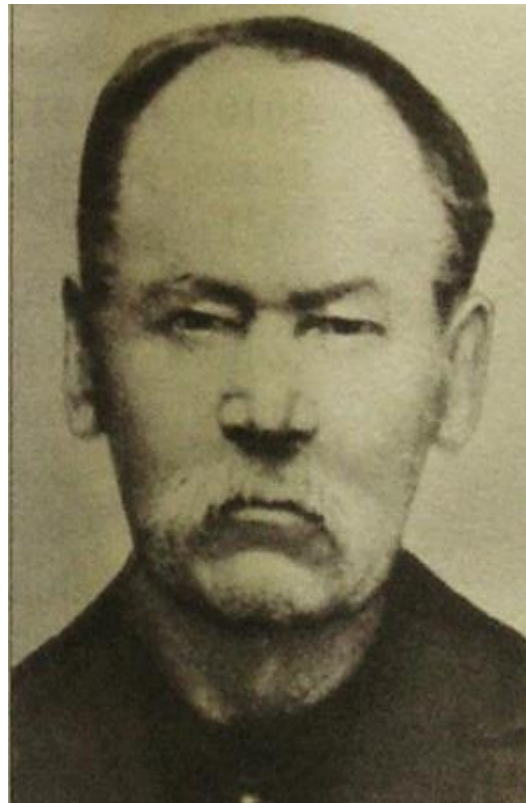
Žymiausi Panevėžio krašto knygnešiai

KAZYS ŪDRA

ANTANAS BATAITIS

ADOMAS LADUKAS

Juozas Masiulis – pirmojo lietuviško knygyno Panevėžyje įkūrėjas

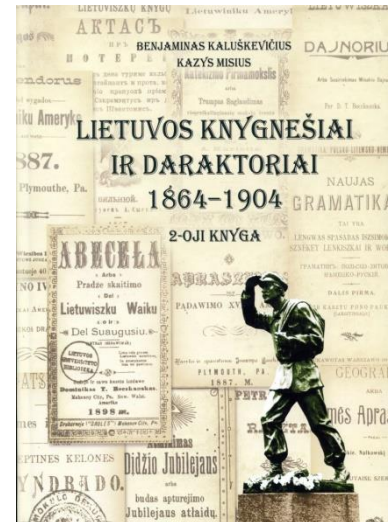

Puziniškio dvaras. Gabrielė Petkevičaitė-Bitė

Informacijos vertinimas

- **1. Informacijos vertinimas**
- Už surinktą informaciją – iki 6 taškų (po tašką už kiekvieną išsamiai atsakytą klausimą/atliktą užduotį).

Informacijos rinkimo ir kūrybinio darbo vertinimas

Susideda iš informacijos rinkimo (iki 6 balų), kūrybinio darbo (iki 10 balų) ir skatinimo (iki 0,5 balo).

- **Skatinimas**
- Vertinsime asmeninę kompetenciją spauduku į „Mokymosi dienoraštį“ (AK Laikausi susitarimų) ir papildomais taškais prie galutinio įvertinimo.

Informacijos rinkimo ir kūrybinio darbo (laikraščio) vertinimas/skatinimas

	Informacijos rinkimas			Kūrybinis darbas				Spalviname
Data	03-30	04-01	04-02	04-08	04-09	04-10	04-10	Žaliai – jei darbas atliktas laiku, iki galo, tvarkingai. Geltonai – jei darbas atliekamas laiku, bet turi trūkumų (nepilnas, netvarkingas). Raudonai – jei darbas laiku neatliktas.

Jei visi langeliai žali, +0,5 prie galutinio įvertinimo.

Jei yra geltonų langelių, nuo + 0,1 iki + 0,4 prie galutinio įvertinimo.

Jei yra bent vienas raudonas langelis, prie galutinio įvertinimo nieko neprisideda.

Laikraščio apie knygnešius vertinimo kriterijai

	Vertinimo kriterijai	Įvertinimas	Mokytojo pastabos
1.	Sukurtas laikraštis originalus	1	
2.	Įdomus laikraščio pavadinimas ir šūkis, užrašytas autorius, klasė data, nėra akivaizdžių klaidų	2	
3.	Laikraštyje yra surinkta informacija (1-6 užduotys/klausimai)	5	
4.	Laikraštyje yra schemų, iliustracijų, žemėlapis ar kt.	2	
5.	Laikraštis estetiškas, tvarkingas, patrauklus ir kt.	1	
6.	Pagilintos žinios apie knygnešystės laikotarpį ir knygnešius.	1	
		Taškai	

Kūrybinio darbo (laikraščio) BG gebėjimų įsivertinimas

Lietuvių kalba	Sėkėsi
	Reikia tobulinti
Naudojimas įvairiais informacijos šaltiniais, informacijos sisteminimas, svarbiausios informacijos atrinkimas	Sėkėsi
	Reikia tobulinti
Technologijos, dailė	Sėkėsi
	Reikia tobulinti
IT	Sėkėsi
	Reikia tobulinti
Dar kažkas svarbaus (pasidžiaugti, padėkoti, išsakyti jausmus)	

Galutinė surinktos informacijos ir laikraščio vertinimo lentelė

Taškai	Pažymys
18	10
17	9
15-16	8
13-14	7
11-12	6
8-10	5
4-7	4
1-3	3

Mokinio laiškas Knygnešiui

Gerbiamas knygnešy,

Kovo 16-ąją Lietuvoje minima Knygnešio diena. Tą dieną pagerbiami žmonės, kurie rizikuodami savo gyvybe lietuvių kalbos draudimo metais platino lietuviškas knygas. Šalims, nepatyrusioms gimtosios kalbos, spaudos draudimo, vargu ar ką sako žodžiai „knygnešys, knygnešystė“ (šie žodžiai neverčiami į svetimą kalbą). O mums, Lietuvos gyventojams, žodis „knygnešys“ yra neatsiejamas nuo lietuviybės žadinimo, tautinės tapatybės įamžinimo. Todėl apie knygnešių pasiaukojimą, jų begalinę meilę gimtajai kalbai, Tėvynei, gražią pavasario dieną susimąsčiau ir aš. Pagalvojęs, nusprendžiau parašyti Jums, gerbiamas knygnešy, laišką ir bent keliais žodžiais išreikšti savo pagarbą bei dėkingumą už Jūsų drąsą, pasiaukojimą, nesavanaudiškumą.

Gerbiamas knygnešy, Jums rašau iš XXI amžiaus. Esu Panevėžio mieste gyvenantis moksleivis. Mokausi šeštoje klasėje. Nors niekada gyvenime Jūsų nebuvau sutikęs, tačiau neseniai eidamas gatve pagalvojau apie tai, kad mano miesto gatvėmis kažkada galbūt vaikščiojote ir Jūs. Juk spaudos draudimo laikotarpiu Panevėžys ir jo apylinkės neliko nuošalyje nuo istorinių įvykių. Jūs turbūt irgi žinojote, kad dešimtį metų Panevėžio krašte veikė garsioji Garšvių knygnešių draugija, kuriai priklausė ir knygnešių karaliumi tituluojamas Jurgis Bielinis. Didžiausi knygnešių susibūrimo centrai Panevėžio rajone buvo Garšvių kaimas, Ustronė ir Petkevičių dvaras Puziniškyje. Netoliese Petkevičių sodybos esančiame miškelyje buvo įrengta draudžiamų knygų slėptuvė. Gal ir Jums teko ten paslėpti lietuviškas knygas?

Panevėžys yra ir ne vieno knygnešio paskutinio poilsio vieta. Pažadu Jums, kad pasiūlysiu klasės draugams ir auklėtojai aplankyti E. Jodinskaitės, J. Karbausko, J. Milašiūno, J. Masiulio bei kitų Panevėžyje palaidotų knygnešių kapus ir uždegti žvakutę už jų atminimą.

Eidamas pro J. Masiulio knygyną dar pagalvojau, kad daugelis šiandieninių mokinių nelabai mėgsta skaityti knygas, nevertina jų. Ir daugelis net nežino, kad Panevėžyje populiarius Juozo Masiulio knygynas pavadintas garsaus buvusio knygnešio vardu. Aš irgi šito anksčiau nežinojau, daug dalykų apie gimtinę mums nėra žinoma. O taip neturėtų būti. Tad pažadu Jums, kad labai stengsiuosi daugiau skaityti, domėtis savo miesto istorija. Gal pavyktų ne tik daugiau sužinoti apie Panevėžio knygnešių kelius, bet ir nufotografuoti šiems šviesuoliams pastatytus paminklus. Juk būtų labai įdomu atlikti tokį darbą ir dar kartą prisiminti Jus, Jūsų darbus ir iš to pasimokyti. Tikiuosi, pritartumėte mano mintims.

Laiško turinio ir struktūros vertinimo kriterijai

Kriterijai	Taškai
Yra tinkamas kreipinys į knygnešį/knygnešius. Po jo rašomas kablelis arba šauktukas. Po kreipinio praleidžiama eilutė.	1
Jei po kreipinio kablelis, įžanga pradedama iš mažosios raidės. Jeigu šauktukas, iš didžiosios. Įžangoje aišku, kas (XXI amžiaus mokinys) ir kodėl (padėka, dėkaugsmas dėl lietuvių kalbos išsaugojimo) rašo. 1-2 sakiniai.	2
Dėstyme pateikti bent du pamąstymai (atskiros pastraipos). 1. Kuo svarbus jų pasiaukojimas, asmeninio gyvenimo atsisakymas, rizika. 2. XXI a. mokinio įspūdžiai apie knygnešystę, jų įamžinimą filmuose, knygose ir t.t. Čia patarimas, apie ką galima rašyti 2 dėstymo pastraipose. Galite rašyti kitaip.	4
Tinkama pabaiga (yra aiškus apibendrinamasis sakiny, susijęs su pamokos tema). Gali būti keli sakiniai, tik nereikia išsiplėsti.	2
Laiškas tinkamai pasirašytas. Pasirašoma praleidus eilutę dešinėje pusėje.	1
Taškai	10

Laiško raštingumo vertinimo kriterijai

Klaidos	Taškai
0-1	10
2	9
3-4	8
5-6	7
7-8	6
9-11	5
12-15	4
16-18	3
19 ir daugiau	2
Neįmanoma dėl klaidų suprasti teksto	1

Laiško galutinis vertinimas

Taškai	Pažymys
19-20	10
17-18	9
15-16	8
13-14	7
11-12	6
9-10	5
6-8	4
3-5	3
1-2	2

Refleksija

Galiu
atlikti
pats

Galiu
padėti ir
kitam

Galiu atlikti,
bet reikalinga
pagalba

Nesuprantu

Nuotolinio darbo planas. Lietuvių literatūros projekto „Kai buvo draudžiamas lietuviškas žodis“ veikla

Etapas	Ką veiksiu?	Kada veiksiu?	Kas turi būti atlikta?	Įvykdyta (data)
Veiklos planavimas Informacijos rinkimas	1. Perskaitau visą lapę esančią informaciją apie projektą. 2. Pasiruošiu sąsiuvinį/lapą, kuriame bus renkama ir užrašoma informacija. 3. Atsakau į klausimą, kodėl Lietuvoje reikėjo knygnešių (nurodyti bent 3 svarbiausias istorines aplinkybes). Naudotis Literatūros vadovėlio II dalimi. Turinyje susirasite laikotarpio temą.	Kovo 30 d. 1 pamoka.	1. Pasirengtas sąsiuvinis/lapas. 2. Atsakau į klausimą, kodėl Lietuvoje reikėjo knygnešių (nurodytos bent 3 svarbiausias istorinės aplinkybės). 3. Po pamokos nufotografuota ir atsiųsta į el. paštą: mokomeslietuviu2020@gmail.com	
	1. Renku medžiagą apie knygnešius, jų veiklą, krašte. Atsakau į du klausimus (išskyrus pirmą), esančius po lentele.	Balandžio 1 d. 4 pamoka.	1. Atsakyta į du klausimus (išskyrus pirmą), esančius po lentele. 2. Po pamokos nufotografuota ir atsiųsta į el. paštą: mokomeslietuviu2020@gmail.com	
	1. Renku medžiagą apie knygnešius, jų veiklą, krašte. Atsakau į likusius tris neatsakytus klausimus.	Balandžio 2 d. 3 pamoka.	1. Atsakyta į tris klausimus. 2. Po pamokos nufotografuota ir atsiųsta į el. paštą: mokomeslietuviu2020@gmail.com	

Nuotolinio darbo planas. Lietuvių literatūros projekto „Kai buvo draudžiamas lietuviškas žodis“ veikla

Laikraščio kūrimas	1. Sugalvoju laikraščio maketą, pavadinimą, šūkį. 2. Kuriu laikraštį. http://lietuviu5-6.mkp.emokykla.lt/lt/mo/mokymosi veiklos/laikrasti s/scenario.34,position.9 3. Kurti naudojantis prisegtais kriterijais.	Balandžio 8 d. 4 pamoka.	2. Po pamokos nufotografuota ir atsiųsta į el. paštą: mokomeslietuviu2020@gmail.com
		Balandžio 9 d. 3 pamoka.	2. Po pamokos nufotografuota ir atsiųsta į el. paštą: mokomeslietuviu2020@gmail.com
		Balandžio 10 d. 4 ir 5 pamokos.	2. Po pamokos nufotografuota ir atsiųsta į el. paštą: mokomeslietuviu2020@gmail.com

Šaltiniai

- Iš Knygnešių sienelės istorijos.
http://www.xxiamzius.lt/numeriai/2004/03/10/zvil_01.html.
- Nesugaunamasis Lietuvos knygnešys Jurgis Bielinis.
<https://www.savaite.lt/idomybes/likimai/2258-nesugaunamasis-lietuvos-knygnesys-jurgis-bielinis.html>.
- Aušra. <https://www.bernardinai.lt/2018-08-22-ausrininku-generacija-archetipai-ir-stereotipai-i/>.